

Streszczenie pracy doktorskiej w dyscyplinie artystycznej sztuki piękne.

Tytuł: OKSYMORON NA SCENIE WŁOSKIEJ. Poszukiwanie przestrzeni otwartej w przestrzeni zamkniętej sceny Białostockiego Teatru Lalek w inscenizacji „Nibylandii” na motywach powieści James`a Matthew Barri`ego „Piotruś i Wendy” w adaptacji i reżyserii Jacka Malinowskiego.

Oksymoron - rodzaj paradoksu polegającego na zestawieniu określeń o przeciwstawnym znaczeniu. W tym przypadku poszukiwanie przez scenografa środków dla stworzenia kolejnych, nowych przestrzeni realizujących dramaturgię „Nibylandii” na scenie, która architektonicznie korzysta z osiągnięć „teatru all`italien”.

W teatrze pudełkowym mamy dwie zamknięte i oddzielone oknem scenicznym przestrzenie. Przestrzeń widzów i przestrzeń sceny.

Elementy scenografii, które zaprojektowałem dla „Nibylandii” wykorzystując również wyobrażenie widza, dają możliwość dowolnie wydłużać, pomniejszać i powiększać. Tymi elementami są:

- kurtyna
- proscenium z parą drzwi po obu stronach
- wieloplanowa, obrotowa, przestrzenna konstrukcja
- horyzont i kulisy
- kostium aktora

Kurtyna jest w spektaklu elementem dosłownie otwierającym i zamykającym przestrzeń sceniczną. Jak również zmieniając układ oświetlenia za lub przed, widz ma możliwość zobaczenia innej przestrzeni używając podnoszenia kurtyny.

Na proscenium para drzwi po obu stronach i kurtyna jako ściana są wnętrzem kamienicy. Jedne drzwi sugerują wejście do mieszkania Wendy, Pani i Pana Darling. Drugie to mieszkanie sąsiadów. Posłużenie się tylko uchYLENIEM drzwi tworzy aurę tajemnicy. Niedopowiedzenie to sprawia, że zostaje uruchomiona wyobraźnia widza. Jest to swoisty rodzaj otwarcia.

Najważniejszym elementem jest ustawiona centralnie obrotowa konstrukcja będąca światem wyobraźni- Nibylandią. Wyspa z lagunami otoczona umownym oceanem, którym są deski sceny. Pani Rei obracając konstrukcją wokół własnej osi ujawnia konkretne, kolejne miejsca zdarzeń. Centralny maszt zwieńczony jest chorągiewką. Pod nią namalowane pudło zegara- jest latarnią morską. Dźwięk i światło symbolizują pojawienie się wróżki Dzwoneczek. Niżej, forma okrętowego ptasiego gniazda, przypominająca krzeselko niemowlęce. Jest to siedziba Piotrusia

Pana. Po drabinie może się wspiąć, zasiąść na swoim tronie i obserwować przestrzeń. Mobilna drabina w pozycji horyzontalnej tworzy rodzaj huśtawki i staje się miejscem łoża w scenie „opływania wyspy”. Wciągnięty na most żagiel, daje możliwość za pomocą teatru cieni zagranie sceny porwania Wendy przez Piratów i tworzy miejsce Laguny Syren. Powtarzany, ale wielokrotnie powiększony wózek, który pojawia się już wcześniej w scenie narodzin Wendy jest kryjówką Zagubionych Chłopców. Przymocowane do masztu drzwi dają możliwość absurdalnej intymności.

Podest, skrzynia wyodrębniona na planie wycinka koła jest Wyspą Piratów. Unosząc jej wieko w finale jest paszcza Krokodyla, w czeluściach której „giną” Piraci.

Konstrukcję otaczają horyzont i kulisy. Impulsem do znalezienia charakteru jej tła i powierzchni kulis był cytat z tekstu „Przygód Piotrusia Pana” : „... nie wiem czy widziałas kiedyś mapę ludzkiego umysłu. Lekarze czasem rysują mapy innych części ciała twego ciała. Rzeczywiście, mapa twojego ciała może zaciekawiać. Ale niech spróbują narysować mapę dziecinnego umysłu, który jest pogmatwany i w dodatku kręci się cały czas w kółko. Widać na nim linie zygzakowate podobne do wykresu temperatury na karcie spiralnej. Linie te są prawdopodobnie drogami biegnącymi przez wyspę. Bo Nibylandia jest zawsze - w mniejszym lub większym stopniu-wyspą, gdzie błyskają od czasu do czasu zdumiewające barwy i gdzie są kolorowe rafy, podejrzanie wyglądające okręty w pobliżu brzegów.”

W efekcie obraz złożony w stylistyce rysunków dziecięcych, rodzaj niebosłonu bliski wyobraźni dziecka. W takim otoczeniu obraca się mój wieżo-żaglowiec.

Całość utrzymana jest w monochromatyczne, jasnej, ledwo tłącej się kolorystyce, dając możliwość zaistnienia koloru w momencie wprowadzenia kolorowego oświetlenia.

Jest jeszcze jeden element, który świadczy o zjawisku otwarcia. Tym szczególnym poprzez wielowarstwową znaczeniowość jest kostium. Koncepcja reżysera zakłada, że aktorzy grają zmieniając częściowo kostiumy, wcielając się w inną rolę. Czego przykładem jest Sylwia Janowicz jako Zima ubrana w krótkie futer, ciemny wielki kapelusz przewiązany jasnym szalem. Dłonie ukryte w futrzanej mufce. Jako Pani Darling najpierw występuje w powłóczystym różowym szlafroku, głowę okala ręcznik w formie turbana. W momencie wyjścia na przyjęcie do sąsiadów jest w czarnej sukni wieczorowej, spodniemie z odkrytymi ramionami i głębokim wycięciem na plecach. Ręce w długich, czerwonych rękawiczkach. Postać Kapitana Haka tworzy wkładając purpurowy szustokor i trójrożny kapelusz na wielkiej czarnej peruce. Lewy rękaw szustokora wykończony jest drewnianą protezą z żelaznym hakiem. Spodniem dopełniający całość kostiumu daje możliwości wiarygodnego wejścia w męską rolę.

Każda nowa organizacja przestrzeni na scenie pudełkowej ma potencjał otwarcia. Świat fikcji teatralnej staje się na czas przedstawienia całą rzeczywistością. I ta rzeczywistość nie dotyczy tylko tego co jest konkretne przedstawione na scenie, są w tej rzeczywistości rzeczy niewidoczne, zewnętrzne i wewnętrzne, które ta cząstka przedstawiona na scenie pobudza do istnienia.

Mimo swego architektonicznego ograniczenia przestrzeń sceniczna jest otwarta na pomysły inscenizatora, otwarta na działania aktorów, otwarta na emocje widzów i twórców, otwarta na nowe idee i wizje, wreszcie otwarta na wyobraźnię widza. Wyobraźnię uruchamiają elementy scenografii, czyniąc przestrzeń pudełkową nieograniczenie otwartą. Na tym polega niezwykle zjawisko oksymoron (dowcipnej niedorzeczności), zachodzące na scenie włoskiej.

Białystok, 02.07.2019

H. Zalewska-Słobodzianek

Halina Zalewska-Słobodzianek